

НЕСПАКОЙНЫ ПСТУП РАДКОЎ

Міхась Калачыньскі назваў сваю справядліваю кнігу вершаў «Гронка рабіны».

Мал. В. ШАРАМГОВІЧА.

Па слоў, Па ськазе абірава Нямелюю завязь радтоў: Па сьонцам — у засмужы сьняй.

Э гэтага прызначанні мы вычитваем і надзею паэзіі, і абяцанне нягледзячы безупынай прамы па аблору жыццёвых уражанняў, вартых настанкага слова, і пошукаў гэтага адзіна магчымага і сачага патрэбнага слова, якое б адпавядала тэмпературы творцы.

кае—была і паспелай, і прыблізнай у сваіх вершаваных вырашэннях. З'яўляецца назаўбэды захавалася ў ім здольнасць адзіліцца і даверліва разаваліцца паэзіі жыцця—у вялікі і ў малыя. А «Парашустыкі» да «Чараўніка» прайшло дзв'юццаць васьмі гадоў, а працягваем ладзіць васьць гэтых радкі пра юнага скарпіна:

Рабартавала прапа. З рапартаў у твар Нам думала спэкаю Палёў і неба, Гарачыней Людзін турбот, Надзеяй Рудой сьбірайкай І цаліным хлебам...

Калі цяпер чытаеш, скажам, «Парашустыку» (1935 г.), адчуваеш, як разавала аўтара тое, што ён бачыць і можа запісаць наступнае:

Гэта ўвучавікі бачыш. Гэта разумеш, бо знойдзены радкі, за якімі малюнак — значна шырэйшы літаральнага значэння слоў. Унікае розум пра маленства, якое так любіць пагуляць з шабляй» басаноў сярэд мятліці, пра «маленкіх Моцартаў» у нашых вёсках і гарадах, пра ўладарную сіду музыкі, падказанай сэрцам.

Мне здаецца, што і сам аўтар, пасля выхаду ў свет яго выбраных твораў, убачыць сапраўды кошт такіх і падобных радкоў. Сухімі і халоднымі калі яны толькі і ведаюць, што спяваць дзяжурнае, прасталінейнае. Паэт такой узброенасці, які М. Калачыньскі, павінен пісаць і вырабляць у кніжкі свет знойдзеныя ў тысячках тоў руды, сапраўды мастацкія, трапяткі і неспакойныя радкі.

Якое дакладнае бачанне! За радкамі — час, тая пара, калі «святны» яшчэ трымаліся ў чыравым куце высокай каты, а на хлопчыках і дзяўчынак ужо ўспыхвалі кучмы піянерскія галышкі. Лексічны склад страфы і настрой радкоў, захоўваючы зразумелую наўнасць маладога паэты, яшчэ вельмі надзінен змест таго, што ўразаў да таў юнака.

Гэта ўвучавікі бачыш. Гэта разумеш, бо знойдзены радкі, за якімі малюнак — значна шырэйшы літаральнага значэння слоў. Унікае розум пра маленства, якое так любіць пагуляць з шабляй» басаноў сярэд мятліці, пра «маленкіх Моцартаў» у нашых вёсках і гарадах, пра ўладарную сіду музыкі, падказанай сэрцам.

Паэту выпала быць следкам і ўзлельнікам паэзіі, які ўмоўна можна ахарактарызаваць, спасылваючы на яго ж «Гронку рабіны», наступным чынам—ад першага парашуца ў родным небе да касмічных палётаў нашых дзён. З цягам часу творчасць М. Калачыньскага зазнала і асаблівую сапраўдных паэтычных адкрыццяў, і прыкры сьмак дзяжурнага рыфмавання «паэтру аж усім».

Гэта ўвучавікі бачыш. Гэта разумеш, бо знойдзены радкі, за якімі малюнак — значна шырэйшы літаральнага значэння слоў. Унікае розум пра маленства, якое так любіць пагуляць з шабляй» басаноў сярэд мятліці, пра «маленкіх Моцартаў» у нашых вёсках і гарадах, пра ўладарную сіду музыкі, падказанай сэрцам.

Міхась Калачыньскі. «Гронка рабіны». Выбраныя вершы. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1964.

АЗМРОЧАНАЯ РАДАСЦЬ

Так паводзіцца ўжо, што кніжкі для дзяцей даволі густа заселены дразмамі і птушкамі. Письменнікі павіны панамага чалавеку на самым пачатку жыццёвай дарогі лепш бачыць і чуць усю шматфарбнасць, усё шматлікасе се свету. І я з радасцю сустрачаю на паліцах кнігарняў новую кніжку Міколы Арочы з харошай назвай «У птушынай вясцы».

раздзелы: птушыныя вясня, лета, восень і зіма. Але як драмна адчуваюцца змены пор года ў птушынай вясцы! Акрамя «яліндарных», даўно вядомых прыкмет іх, новага мы амаль нічога не знаходзім. Пераклад птушак (не забываючы толькі, што некаторыя адлітаюць у вышэйшыя сфераў, а з восені ў вясню—нічога не змяніцца).

Восень на вярбе разгаралася сьварка шпана з вераб'ем, які заняў шпаноўна. З добрай усмешкай паэт перадае жалобу вераб'я:

Амаль усім не дае М. Ароўка «характараў» птушкам. Адрозніваюцца яны ў яго ў большасці выпадкаў толькі колерам пер'яў. А як кожнаму птушцы вылучае між іншых і яго голас, і яго гняздо, і яго звычкі... Думаецца, што спрашчаць сабе задачу не вярта—траба было больш глыбока «даследаваць» жыццё прыяччавых.

Глыбокай, светлай думкай арыентаваны верш «Буслы»: Нева, на зялёнай пойма Ніла, У адлет абрачоўча бусы... Можна птакам корму не халіпа? Можна ў іх там выган замалы?

Амаль усім не дае М. Ароўка «характараў» птушкам. Адрозніваюцца яны ў яго ў большасці выпадкаў толькі колерам пер'яў. А як кожнаму птушцы вылучае між іншых і яго голас, і яго гняздо, і яго звычкі... Думаецца, што спрашчаць сабе задачу не вярта—траба было больш глыбока «даследаваць» жыццё прыяччавых.

Не можа не ўрадаваць маленяка чытача і сустрача з гадуком, курвалатнай, перапелайнай (вершы «Курвалатка», «Перапелка», «Галубок»). Думаецца, запамінаюцца яму і вершы «А зязюля кукавала», «Гуляючыя птушкі перы»...

Адрасуючы зборнік чытачам малодшага ўзросту, М. Ароўка часам размаўляе з імі занадта па-даросламу. Радкі:

Зборнік падзелены на чатыры часткі: «У птушынай вясцы», «Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1964.

Міхась ДРОЦК Малюнікі Міколы ЛІСОУСКАГА Рыгор БАРАДУЛІН Хто чым імкненія мора расплывае Са спадчыным ад дум ілюбоў? Я з крынічкай ў вінку бярозніным П'ю п'янілую славу набгом...

Аляксей КУЛАКОЎСКИ

«Бацькава вуліца» Цыкла «НОВЫЯ СУСТРЭЧЫ»

шчыць гэты гарнізон, хопць ён і на та ўмацаваны, амаль непрыступны. Каму было паісці з брыгадай першаю на самую большую ўмацаваную Пайшоў Віктару бацька, бо гэтае фашыскае логва знаходзілася ў яго роднай вёсцы.

Чуў Віктар, што бацька і да гэтага браў на сябе самую небяспечную заданні. Атака была вельмі цяжка—немаўна не ўдалося захапіць зняжанку. Толькі невызначна адвага партызан узяла перамогу...

З рыштыванай перамога дома Віктару адна была магла з гранітным помнікам Там пахаваны бацька. Некалі ў гэтых месцах і абліліся тыя суровыя баі. Помнік відаць вельмі вышэй і выразней, калі Віктар падыхаўся вышэй на рыштываных. Гэта з першага дома, а потым і з другога, і з трэцяга, і з кожнага наступнага. Мабыць з кожнага пункта і з усялякай адлегласці Віктар убачыў бы дараго для яго памяці месца і пазнаў бы яго, як бы ўсё там ні змянялася.

А змены былі. Уважліва рос влікі горал, вялікі кімчыны камібант. Непадалёў ад бацькавай магілы бляскі новай карпусы—там прагледзі адна з асноўных гарадскіх вуліц. Гэтая, на якой працаваў Віктар, ішла паралельна.

Пасля таго, як бы зладзены першы квартал, Віктар прызначылі брыгадзірам комплекснай брыгады. Прызначылі і казалі, што ён павінен вывесці ўсю гэтую вуліцу. У плане былі жылля дамы і магазіны. Комплексны метад памог — буднічкі сталі вырастаць хутчэй, але пачатковай новай вуліцы здаваўся Віктару бышчам бы залішне адасобленым і няўтульным. Некага тут не хапала, і цяжка было сказаць — чаго.

Потым некай прыехаў суды з башкам на матацыклах Толькі, прабежэ суды-туды па вуліцы. І адразу ўсе нібы папрыгажэла, стала больш абжытым і бліжым. Праз нейкі час Толькі бегаў і лезіў тут кожны дзень, бо Віктар перабраўся суды жыць. У першых кварталах новай вуліцы было ўжо многа такіх Толькаў, Колікаў і Наташак. Яны бегалі тут і шчабяталі, як аясненія птушкі. Горкі з іменцамі і вапны, бітая шчыльня, выбіваю ад петагоў і самазалаў ніяк не змянілі іна, а яшчэ заахочвалі да цікавых гульні.

Прайшоў яшчэ некалькі месяцаў, і Толькі аднойчы ледзь не з самага ранку пабег у капец вуліцы, да крайняга, незакончанага дома. Доўга выгледзеў, дзе там бацька, а як толькі убачыў, то так закрычаў, што аж

лым». Адразу, з першай страфы, яго пашыце туды, у Вену, «у пакой імператара Франца», куды ў 1945 годзе «вадзіў надначаленых старшыня». Шмат аб чым скажа яму, напрыклад, сцяг эпохі той з коіскага грывай», якую «здаедае стагодняя моль». Плынь верша нібы выносіць чытача на свежае паветра заключнай страфы:

Мы выходзім... Прыстанак імперый Запірае на ключ старшыня. Нам на ўсход адчыняюцца дзверы, Дзе шуміць малаяда вясня.

Страфа выканала тую ж роль «адкрытага тэксту», яна тлумачыць, расшыфроўвае сэнс намалёванай папярэдняе сказы. Але ў ёй ёсць паэтычны размах і напісана яна на патрэбаваных высокай культуры верша-складання. Яна вобразная, метафарычная і багатая ітанацыяна. Разам з добрым умением замапоўваць у радках свае самыя непасрэдныя назірэнні, не саромеюцца нават наўнасці, М. Калачыньскі ўмеў ўтрымліваць на ўзроўні вялікай паэзіі публіцыстычную мову.

Прачытаўшы «Знаёмства з мінулым», гаворыш пра аўтара — паэт. Нават адзін гэты верш — здабытак літаратуры, асабліва ваеннага гадоў. І прыкра, калі чытач разгорне «Гронку рабіны» на старонцы, дзе зарыфмаваны самы агульны, усім вядомы азначэнні і выносы. Можна здарыцца, што тады гэты чытач адкаладзе ўбок кніжку і згубіць магчымыя пазнаёміцца глыбей з паэтам. лепшыя вершы якога адкрываюць хараство чалавечых спраў і жывыя росквіт ялынейвай кветцы, полымя рабінавых гронкаў і суровую пачэсную службу салдата. Мне вельмі многае прыгадваецца, калі я ўспамінаю, скажам, «Стралковаю роту» М. Калачыньскага. Захоплены яе маршавым рытмам, паўтараў услед за паэтам:

Стройся, першая рота! Завявалы — на флангі! М-а-р-р-ш — і крочыць пяхота І лясціць у прасялі: «Эх ты, рота стралкова! Эх ты, служба ваіскаво!»

Таму і раю ўсім выбраным гэтага працавітага літаратара, бо ў яго ёсць вершы добрыя, патрэбныя. Іх знойдзе чытач, гартуючы старонкі «Гронкі рабіны».

Барыс БУР'ЯН.

Гэтую карціну — «Не забудзім» стварыла самадзейная мастацкая ўстаноўка ў вёсцы Ратамка Мінскага раёна. Рэжысёр Рыхардаўна Ілья Сямідзеціцкі, але гады не пераходзіла былой мастацкай адважы шмат часу любімай справе.

ВЫДАВЕЦТВА «НАРОДНАЯ АСБЕТА»

Кніжкі-малышкі. Кніжка для чытання ў першым класе. Склад: І. М. Савіцкі. На Беларускй мове. Мінскі Г. Паплаўскі і Н. Паплаўская, 1964 г. Тыраж 7 600 экз., стар. 160. Цана 31 кап.

Песні. Зборнік для VII—VIII класаў васьмігадовай школы. Склад: І. Д. Кастрычэў. Пад рэдакцыяй П. П. Падкашчына. 1964 г. Тыраж 3 850 экз., стар. 332. Цана 1 руб. 42 кап.

ВАСІЛЬ МАКАРЭВІЧ

Стафілю задачу перад сабой — Думаць канкрэтна! (з верша «Крэда»).

Стафілю задачу перад сабой — Думаць канкрэтна! Душ штошці заносіць ізноў убок Верша майго карэты.

Павіне надобна і сцілае — Пегас наравіста брынае... О толькі б не высначыла з-пад мяне

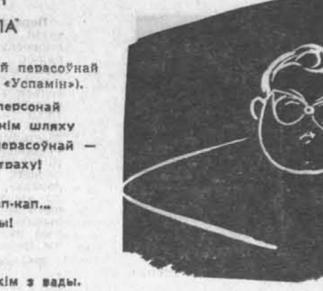
Сязненне грывотнай брычкі! Лясныя рыфамы неўпапад — Чым я башчой парадую? Шукаю дарог... І бяру напранат Заездную парабалу...

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

30 кастрычніка 1964 года. 3

Літаратурныя пароды

РАМАН ТАРМОЛА Крочыш пад стахай павасоўнай (з верша «Успаміні»). Воданепрынятальнай персонай Па размытым і ноўрым шляху Я іду паз страхой перасоўнай — Носіць вецер маю стваху! Ложджыч чымае: — Кап-нап... І няхай! і такой бламі! Парасон я трымаю. каб Вышэй верш мой сухім з вады.

ВАСІЛЬ МАКАРЭВІЧ Стафілю задачу перад сабой — Думаць канкрэтна! (з верша «Крэда»).

